“DE GROOTSTE EENDUIDIGHEID VOOR HET GROOTSTE AANTAL AUTISTEN!” … OOK IN HET ONDERWIJS?[1]

Lieven Jonckheere

INLEIDING: PROTOCOLLERING DIAGNOSTIEK …

alsmaar meer diagnoses voor schoolkinderen

ik trap een open deur in als ik verklap dat alsmaar meer kinderen problemen blijken te hebben in het Gewoon Onderwijs
en dat ze, als eerste antwoord daarop, alsmaar meer *labels* opgeplakt krijgen

- In eerste instantie gaat het om problemen met schoolse vaardigheden – lezen, rekenen, schrijven
  - Dat noemt men *disfuncties*: dyslexie, dyscalculie, dysgrafie, zwak– en hoogbegaafdheid
  - die schoolse disfuncties kan het CLB diagnosticeren
- Maar daarnaast blijkt het ook alsmaar meer om psychiatrische problemen te gaan – problemen met een bepaald gedrag en zelfs de hele persoonlijkheid
  - Dat noemt men *disorders* of stoornissen: ADHD, OCD, ODD, DID[2] *and last but not least* AD, Autistic Disorder of Asperger’s Disorder
  - diagnose van die gedrags- en persoonlijkheidsstoornissen moet, voorlopig nog altijd, aan ‘experts’ uitbesteed worden

[1] Houffalize, 16 oktober 2012 – Brugge, 24 januari 2013
een versie van deze tekst werd gepubliceerd in Streven, 2013, 80/6.
[2] Attention Deficit Hyperkinetic Disorder, Obsessive Compulsive Disorder, Oppositional Defiant Disorder, Dissociative Identitiy Disorder, etc

protocollering=standaardisering van die diagnoses in het onderwijs

die labels of diagnoses geeft men, uiteraard, allemaal met de beste bedoelingen – vanuit een bekommernis om 'de specifieke onderwijsbehoeften van elk kind'

- en dat vertaalt zich in grootscheepse projecten 'van bovenaf'
  zoals bv de 'protocollering' van die diagnoses
  ik verwijs naar de website http://www.prodiagnostiek.be/
  - 'protocollering' betekent dat men afspreekt welke combinatie van concreet observeerbare gedragingen een kind moet vertonen, om deze of gene diagnose te krijgen
  - wat in de praktijk vaak neerkomt op een checklist – die om het even wie in vijf minuutjes netjes zou moeten kunnen afvinken
- Twee opmerkingen daarbij – die meteen al een beetje achterdochtig moeten stemmen tegenover die protocollering van diagnoses
  - Die protocollering is een netoverschrijdend project –waarbij men er voor een keer wel heel snel in geslaagd is om de verschillende onderwijsnetten één en dezelfde taal te doen spreken
    als het erop aan komt om probleemkinderen te identificeren én te klasseren, dan verstaat men elkaar blijkbaar plots wel heel snel …
  - Misschien heeft dat te maken – tweede opmerking – met de verwachting dat die protocollering van diagnoses automatisch tot een standaardbehandeling zal leiden
    de verwachting dus dat men elk kind dat met hetzelfde protocol, met dezelfde checklist, gediagnosticeerd wordt, op dezelfde manier zal kunnen 'aanpakken'

Vraag is nu inderdaad of dat zo een eenduidig goede zaak is …

- … dat we elkaar plots allemaal verstaan, als het over 'onze probleemkinderen' gaat
- … dat één welbepaald type probleemkind automatisch op één welbepaalde manier 'aangepakt' wordt

daarachter blijken inderdaad ook nog een aantal andere, minder koosjere motieven schuil te gaan
heel kort door de bocht kan ik die samenvatten als

- het creëren van nieuwe afzetmarkten voor de farmaceutische industrie – via doelgerichte marketing
- het aanpassen aan de eisen van de neoliberale maatschappij – via gedragstherapeutische technieken

ik ga daar nu niet verder op in

- ik verwijs daarvoor naar de analyses van *comrade in arms* Paul Verhaeghe
- maar ook zonder die analyses lijken de mensen te beseffen dat er duistere, 'politiek-economische motieven', meespelen in de uitvinding van alsmaar nieuwe diagnoses voor kinderen
  daaraan wijt ik in elk geval het groeiend cynisme tegenover
  - kinderen die met deze diagnoses opgezadeld worden
  - hun ouders, die deze diagnose omwille van de daaraan verbonden voordelen opeisen

  zo vertelde een moeder mij onlangs nog dat een leraar, tijdens het spelletje "schipper mag ik overvaren", alleen kinderen liet oversteken "die ADHD hebben … maar, wacht, alleen kindjes met een officieel attest!"

… maar nog geen protocollering van de diagnose van het belangrijkste probleem in het onderwijs: het autisme

Onder al die diagnoses van probleemkinderen is er nu inderdaad één

- die de laatste jaren van langsom meer op een geprivilegieerde plaats aanspraak lijkt te kunnen maken
- en waarvan het protocol voor januari 2013 – nu dus! – aangekondigd is geworden

En dat is het autisme

Ik citeer uit de Beleidsnota van Pascal Smet, Minister van Onderwijs – waarin dat autisme inderdaad de enige 'stoornis' is die expliciet vermeld wordt.

- *Op basis van het voorontwerp van decreet betreffende leerzorg van 19 november 2008 (…) wil ik het overleg met alle betrokkenen hervatten (…)*
- *Ik zal hierbij bijzondere aandacht hebben voor leerlingen met autisme (…)*
- *wat de protocollering van de diagnostiek betreft, zal ik (…) meewerken aan de oprichting en afbakening van de opdracht van een Vlaams Centrum voor Diagnostiek.*[3]

Ik zal het hier vandaag hebben over autisme, als hét probleem waarmee het Gewoon Onderwijs in de toekomst in het reine zal moeten zien te komen
en dat zal inderdaad een waarschuwing impliceren

- tegen een overhaaste protocollering van die diagnose
  – vanuit één welbepaalde visie op het autisme
- tegen een beperkte standaardbehandeling
  – die daar dan automatisch uit voortvloeit

[3] http://www.ond.vlaanderen.be/beleid/nota/2009-2014.pdf, p. 23

I. EEN BEPAALDE VISIE OP AUTISME: 'DE AUTIST KAN NIET TEGEN DUBBELZINNIGHEID EN HEEFT DUS BEHOEFTE AAN EEN EENDUIDIGE TAAL'

Wat is autisme?

Wat is autisme? moeilijk in één woord te zeggen

Er wordt altijd onderscheid gemaakt tussen twee vormen van autisme
- het autisme van Kanner
- het autisme van Asperger

merkwaardig genoeg zijn beide vormen van autisme door twee verschillende psychiaters, Kanner en Asperger, ongeveer op hetzelfde moment, aan het eind van Wereldoorlog II, voor het eerst geïdentificeerd geworden

wat van dat autisme meteen een 'postmodern' fenomeen lijkt te maken …

belangrijk om weten is dat beide vormen van autisme door
hun respectieve ontdekkers toen nog als een vorm van psychose werden beschouwd
vandaag is dat niet meer het geval
vandaag maakt men van dat autisme een zogenaamde pervasieve ontwikkelingsstoornis, een stoornis van de ontwikkeling op de meest uiteenlopende gebieden
het autisme van Kanner en dat van Asperger moeten daarvan dan de twee polen vormen – waartussen zich het continuüm van de verschillende AutismeSpectrumStoornissen zou uitstrekken

Kanner

had het over een vorm van autisme …

- … waarin niet gesproken wordt = mutisme
- … en die haast altijd gepaard gaat met een mentale handicap

over dat niet sprekend autisme bij mentaal gehandicapten zal ik het hier niet hebben

- dat is minder relevant voor de problematiek van de autist in het Gewoon Onderwijs
- maar onthoud wel dat de eerste theorieën over autisme
  - op dat mutistisch autisme gebaseerd zijn
  - en dat dit allemaal psychoanalytische theorieën zijn
    - die het mutisme terugvoeren op 'problemen in de oerverhouding tot de moeder' – die men vaak samenvat in de karikatuur van de zogenaamde *refrigerator mother*, de emotioneel onderkoelde moeder
    - en waardoor de moeders zich, al dan niet terecht, vandaag nog altijd 'beschuldigd' voelen

Asperger

vestigde de aandacht op een andere vorm van autisme
waarin wel op een bepaalde manier gesproken wordt

- populariteit van 'de Asperger'
  - aanvankelijk bleef Aspergers sprekende autist in de schaduw van Kanners stille autist
  - maar vanaf de jaren '80 is die sprekende autist alsmaar populairder, meer gemediatiseerd geworden – en heeft hij op zijn beurt Kanners stille autist in de schaduw gesteld
    waarom dat zo gelopen is, doet hier niet ter zake
    in elk geval: tegenwoordig is iedereen zo vertrouwd geraakt met de Aspergervorm van het autisme dat men die kortweg 'de Asperger' noemt – als gold het een nieuw ras van een of ander huisdier
- Asperger als probleem voor het Gewoon Onderwijs
  het is die Asperger
  - die het Gewoon Onderwijs voor uitdagingen stelt
  - waarop het Gewoon Onderwijs dringend een antwoord denkt te moeten vinden
    – met als eerste stap protocollering van de diagnostiek

- wat is ‘de Asperger’?
  twee elementen
  - gaat niet gepaard met mentale handicap
    integendeel: de Asperger wordt vaak gekenmerkt door een of andere specifieke vorm van wat men ‘hoogbegaafdheid’ noemt – hoogbegaafdheid die dan vaak de basis vormt voor een soort “ik ben autist en ben daar trots op”
  - wat de taal betreft
    - de Asperger spreekt
      - hij spreekt niet alleen op begrijpelijke manier
      - maar vaak doet hij dat ook nog eens zeer goed ook
        in die zin dat hij in staat is om meer dan wie ook te woekeren met het jargon van het specifiek gebied waarop hij ‘hoogbegaafd’ is – en dus vaak ook ‘specialist’ wordt
    - maar anderzijds – en dat is cruciaal – blijkt de Asperger onoverkomelijke problemen te hebben met de dubbelzinnigheid van de taal
      - er wordt altijd gezegd dat de Asperger een probleem heeft met onduidelijkheid, met gebrek aan structuur
        bij nadere beschouwing blijkt het niet om een probleem met de onduidelijkheid van de realiteit op zich te gaan, maar om een probleem met de onduidelijkheid van de realiteit … in zoverre die realiteit door de taal gestructureerd wordt
        - we leven inderdaad in een www.realiteit
          waarmee de realiteit ons confronteert zijn – ik citeer Hamlet - *words, words, words*
        - en het is vooral door al die *words, words, words* dat de realiteit zo onduidelijk is, dat ze zo complex en dubbelzinnig kan worden
      - taal is immers inherent complex en dubbelzinnig
        – in de mate dat één woord eigenlijk nooit naar één ding verwijst, dat er dus geen vaste band tussen woord en ding is
        die complexiteit en dubbelzinnigheid is het wezen van de menselijke taal – een taal die niet complex en dubbelzinnig is, is niet menselijk

- het is overigens ook alleen maar dankzij die inherente dubbelzinnigheid dat de taal een echte sociale band kan scheppen
  - taal zorgt niet voor sociale band doordat ze ons zou toelaten om iets van de ander te bekomen
  - taal zorgt voor een sociale band doordat spreken met die ander dankzij al die dubbelzinnigheden 'plezant' is, bron van genot is, ons genot kan reguleren

  het is dan ook doordat de Asperger dat gedeelde genot in de dubbelzinnigheid van de taal schuwt, dat hij zich sociaal isoleert

- oorzaak autisme van Asperger
  - oorzaak niet meer gezocht in de verhouding tot de moeder – the *refrigerator mother* – die, voor de psychoanalyse, moest verklaren waarom de autist van Kanner niet spreekt
  - oorzaak is nu gevonden, zegt men, in *the wiring of the brain*
    interne verhoudingen & verbindingen in de hersenen zouden, volgens de hedendaagse psychiatrie, zouden verklaren waarom de Asperger de dubbelzinnigheid van de taal zo bedreigend vindt
    - dat soort nieuwtjes, dat de oorzaak van het autisme in de hersenen gevonden zou zijn, haalt altijd onmiddellijk met veel poeha de media
      dat daar uiteindelijk niets van aan blijkt te zijn, daar wordt dan achteraf met geen woord meer over gerept
    - maar ondertussen is het autisme van Asperger, op basis van die hersenhypotheses, wel als een echte 'handicap' erkend geraakt
      - het autisme van Asperger gaat dus niet gepaard met een mentale handicap
        maar wordt op zich een nieuw soort handicap
        zelfs Dé Handicap van deze tijd: de handicap tegenover de dubbelzinnigheid van de taal!
      - Cfr Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap
        wijst erop dat autisme met voorsprong de snelst stijgende handicap is

- <u>hoe omgaan met Asperger?</u>
  als autisme een handicap is, zoals men, vanuit zijn veronderstelde hersenbasis, stelt …
  … dan moeten we die autist behandelen als een gehandicapte
  - hoe gaan wij klassiek om met een gehandicapte?
    - vaststelling is dat we de gehandicapte niet aan de omgeving kunnen aanpassen
      via de klassieke combinatie van:
      - aangepaste opvoeding
      - pilletje
    - en dus moeten we terugvallen op
      een creatieve combinatie van:
      - een orthopedisch hulpstuk
        bv een stok voor de blinde
        bv een rolstoel voor de lamme
      - stuk tegemoetkoming vanuit de realiteit
        stuk aanpassing van de realiteit
        bv noppen op de stoep voor de blinde met zijn stok
        bv hellende opritten voor de lamme met zijn rolstoel
        met als probleem: cynisch protest daartegen
        cfr Clint Eastwood ivm verplichte opritten van zijn restaurants

- nu wil men ons dus ook op dezelfde manier doen omgaan met de nieuwe ‘gehandicapte’ die de autist is
  autist = gehandicapt tegenover de talig gestructureerde en dus al te dubbelzinnige omgeving
  - ook in het geval van de autist moeten we immers vaststellen dat hij niet aan te passen valt aan zijn omgeving, die een talige omgeving is
    ook in het geval van de autist mislukt de klassieke combinatie van opvoeding en pilletjes
    geen van beide slaat bij de autist aan:
    - geen pilletje
      - er is nog altijd geen pil op de markt waarmee men, bij de ouders van autisten, dezelfde overspannen verwachtingen kan wekken als met bv Rilatine in het geval van ADHD
        geen pilletje dat autist uit zijn isolement haalt
      - dat geeft de farmaceutische industrie zelf toe
      - ontbreken autismepil verklaart meteen ook een sympathiek kenmerk van belangengroepen van ouders van autistische kinderen: tegengesteld aan belangengroepen rond alle andere ‘stoornissen’ bij kinderen (ADHD) of volwassenen (depressie), zijn die rond autisme niet volledig door de farmaceutische industrie geïnfiltreerd en gerecupereerd – doch dit terzijde
    - <u>geen aangepaste opvoeding</u>
      - geavanceerde straf- en beloningstechnieken uit gedragstherapie?
        bv ABA = Applied Behavior Analysis
        - weinig resultaat, vaak omgekeerd effect
          in elk geval: daarmee krijgt men het autistisch kind niet in het gareel
          dat stellen ouders=moeders zelf vast
        - al dat zinloze straffen put ouders ook uit
      - extra pedagogische begeleiding?
        ouders=moeders blijken daar niet veel van te verwachten

    bij ADHD maken beloning en straf en extra begeleiding duidelijk wél een verschil

- combinatie van pilletjes en opvoedingstechniekjes haalt dus niets uit bij de autist …
  … en dus moet men, zegt men, net als bij de gehandicapte, ook bij die autist terugvallen op een of andere creatieve combinatie van:
  - orthopedisch hulpstuk
    - wat de stok voor de blinde en de rolstoel voor de lamme is, dat is ICT (Information and Communication Technology) voor de autist
    - hooggespannen verwachtingen in ICT om autist uit zijn isolement te halen
      maar dat blijft wel controversieel …
      opdat autist met ICT zou kunnen werken, moet hij vaak fysiek contact houden met bv zijn moeder – en dus verdenkt men vaak die moeders ervan dat zij het eigenlijk zijn die de gedachten van hun kinderen 'dicteren' …
  - stuk tegemoetkoming vanuit de realiteit
    - zoals we voor de blinde-met-zijn-stok noppen op de voetpaden en voor de lamme-met-zijn-roelstoel hellende opritten voorzien, zo zouden we nu ook voor de autist-met-zijn-computer <u>de talige omgeving zo eenduidig mogelijk moeten maken</u>
      we zouden de omgeving van autisten zodanig moeten organiseren dat ze alleen nog maar te maken krijgen met allemaal dezelfde *readymade* taal – die zo eenduidig mogelijk is
      - 'eenduidig' betekent, zoals gezegd, dat één bepaald woord of beeld naar één bepaald ding in de werkelijkheid verwijst
        een directe band dus tussen woord of beeld enerzijds en ding anderzijds
      - de ultieme vorm van die kunstmatige tekentaal zijn de zogenaamde pictogrammen & emoticons

      die eenduidige tekentaal van pictogrammen & emoticons zou de autist moeten toelaten om als het ware de 'administratie' van zijn gedachten & gevoelens te voeren
    - en daarvoor, voor het eenduidig maken van de taal, is – dat moeten we vaststellen – het enthousiasme wél onverdeeld
      - daar rond ontstaat geen controverse
      - daartegen is nog geen Clint Eastwood opgestaan
      - dat wordt uiteindelijk door iedereen toegejuicht als de ultieme realisatie van de 'begripvolle omgeving' waartoe de Wereldgezondheidsorganisatie tegenover het autisme oproept

- ik maak er een karikatuur van
  ik twijfel niet aan de goede bedoelingen van de promotoren van die taalvereenvoudiging, als tegemoetkoming aan het autisme
  maar in de praktijk, in de kliniek, blijkt dat inderdaad niet zo evident:
  - de autist heeft effectief problemen met de dubbelzinnigheid van de taal …
  - … maar anderzijds stellen we toch ook vast dat autisten daarvoor ook zelf hun eigen oplossing zoeken
    sommige autisten vinden, of maken desnoods zelf hun eigen eenduidig taaltje, het eenduidig taaltje dat elk van hen persoonlijk past
    - dat kan inderdaad op twee manieren
      - een autist maakt zich een bestaand jargon eigen
        dat jargon beperkt zich meestal tot het specifiek gebied waarop hij of zij 'hoogbegaafd' is
        bv wiskunde, of management
      - een autist construeert een eigen eenduidig taaltje
        dat gebeurt dan meestal rond een of ander eigenaardig 'ding' dat hij of zij zelf heeft gemaakt of uitgevonden
    - met die zelfgekozen of -gemaakte tekentaal is een autist altijd een stuk beter af dan met dat arsenaal aan hapklare pictogrammen & emoticons
      - daardoor kan hij zich immers, in het beste geval, ontpoppen tot een 'expert', en dus tot een soort 'hyperrealist', op zijn specifiek gebied
      - en daardoor kan hij zich ook, op zijn eigen wijze én tempo, voor een stuk sociaal integreren, zijn nest in die complexe en dubbelzinnige wereld maken
  - dit zelf gevonden of geconstrueerd tekentaaltje vormt het aanknopingspunt voor de hedendaagse psychoanalytische theorieën en behandelingen van het autisme, vanuit Lacan

II. WIE PROMOOT DEZE VISIE OP AUTISME? EN OM WELKE REDENS?

vraag is nu: wie promoot deze pseudowetenschappelijke visie op autisme als taalhandicap, als handicap tegenover de inherente dubbelzinnigheid van de taal – met de daaraan verplicht tegemoetkomende taalvereenvoudiging?
Wie promoot dat? En met welke redens?

3 partijen lijken op dat punt – elk met hun eigen goede bedoelingen – een ongemakkelijk én, wat mij betreft, ook naar de hel leidend monsterverbond te hebben gesloten
(waarbij we ons kunnen afvragen in hoeverre ze zich daarvan zelf bewust zijn …)

- beginpunt ligt in elk geval bij de moeders van autisten
  die moeders vormen ahw de stille motor achter
  - de promotie van die pseudowetenschappelijke visie op autisme als door de hersenen bepaalde taalhandicap
  - … en al dat gelobby voor eenduidigheid

  moeders
  - die nog altijd de beschuldiging dat zij, met hun 'emotionele kilte', voor het mutisme van hun kind verantwoordelijk zouden zijn, als een schaduw over zich voelen hangen …
  - … en die, en revanche, de positieve kant van het autisme van hun kind willen belichten – de Aspergerkant, met zijn specifieke vormen van hoogbegaafdheid, en daarbij aansluitende jargons
- ik zal het hier nu niet over die moeders hebben
  - alhoewel dat, zeker binnen een onderwijscontext, interessant zou zijn
  - maar dat blijft delicaat – zeker vanuit mijn positie als psychoanalyticus
    ik klap liever onder vier ogen met die moeders
- maar ik wil hier wel even de publieke confrontatie aangaan met twee andere partijen
  – die de moeders van autisten maar al te bereidwillig te hulp schieten
  die zich maar al te graag op die moeders beroepen … om elk hun eigen 'duister ding' te doen
  - de universitaire psychologie
    - die "iedereen een beetje autistisch" wil maken
    - vanuit de 'vaststelling' dat "iedereen wel een beetje problemen met dubbelzinnigheid heeft"

    meteen meer daarover
  - de hedendaagse *Realpolitik*
    - die deze 'vaststelling' door de universitaire psychologie exploiteert
    - om – in het kader van het *management* van de postmoderne massa's – het ideaal van "de grootste eenduidigheid voor het grootste aantal … autisten" te promoten

universitaire psychologie voor autisme

eerst de universitaire psychologie – die iedereen 'een beetje autistisch' maakt

Psychologie en geneeskunde

Ik ben misschien een beetje boosaardig tegenover die universitaire psychologie, maar het lijkt erop dat die universitaire psychologie, met het autisme, haar kans schoon ziet om eindelijk eens door de geneeskunde ernstig genomen te worden

op dat punt lijkt de universitaire psychologie een impliciete *deal* met de geneeskunde gesloten te hebben:

- "omdat jullie bewezen hebben dat autisme 'iets in de hersenen' is …
- … kunnen wij allerlei gedragingen bij kinderen als tekens van een 'latent autisme' gaan interpreteren"
  'latent' betekent dat het autisme wel al in de hersenen sluimert, maar nog niet de kans heeft gehad om zich als dusdanig te manifesteren

Tests maken autisme alsmaar vroeger zichtbaar

Waarmee het hek van de dam is, en we door een heuse auti-tsunami overspoeld beginnen te worden: uitgaande van die hersenhypotheses fabriceert de universitaire psychologie immers allerlei gedragstests en –*screenings*

– die dat autisme alsmaar vroeger zouden kunnen detecteren, die dus van langsom beter verborgen vormen van autisme aan het licht zouden kunnen brengen.

Ik ga hier nu niet op in – dat is te technisch.

Auti-tsunami

Het gevolg van al die nieuwe gedragstesten en –*screenings* is in elk geval een heuse auti-tsunami. Een paar cijfers.

- In 1944, op het moment van ontdekking van het autisme, werd autisme, in de USA, slechts bij 1/100.000 kinderen vastgesteld
- In 2008 werd die diagnose, in Vlaanderen, in het onderwijs, al bij 2/100 kinderen gesteld
  en volgens universitaire kenners zou dat nog een onderschatting zijn, omdat 'onze instrumenten nog niet gevoelig genoeg zijn'
- En er worden ook alsmaar meer normaal begaafde kinderen als latente autisten ontmaskerd

Kortom: we zijn al een heel eind op weg in de richting van "iedereen is een beetje autist … want iedereen heeft een beetje problemen met dubbelzinnigheid".

Veronderstelde oorzaken auti-tsunami en hysterie

Ik zal hier nu niet beginnen speculeren over de mogelijke oorzaken van die auti-tsunami …

Realpolitiker voor autisme

… maar ik wend mij meteen tot de mogelijke politieke exploitatie ervan

- via de medicalisering van het autisme is de universitaire psychologie dus druk doende om “iedereen een beetje autistisch” te maken.
- Het harde *realpolitische* antwoord op die ‘vaststelling’ luidt nu inderdaad van langsom luider dat de realiteit – en dat is, zoals we zagen, in de grond niets anders dan de taal – dat dus de talige realiteit, in het belang van al die autisten, van iedereen dus, best zo snel mogelijk zo eenduidig mogelijk gemaakt wordt.

Dynamische politiekers en statisch autisme

- Een *hard* antwoord – maar met een *soft* voorspel – en dat is het geflirt van politiekers met autisten. Politiekers vinden autisme blijkbaar heel erg sexy.
  - op de publieke bühne laten ze zich in elk geval graag met autisten omringen:
    - in Vlaanderen werd de toon gezet door de larmoyante populist Bert Anciaux, toen die – in 2007, naar aanleiding van het proces Van Themsche – bekende al heel zijn leven door het autisme gefascineerd te zijn …
    - Maar ook een koele minnaar als onze huidige Vlaams Minister President, Kris Peeters, ging in 2008 met heel zijn gevolg wat mee galopperen tijdens een hippotherapie voor autistische kinderen

    Waar Christus nog vroeg om de kinderen tot hem te laten komen, stappen postmoderne politici zelf op die kinderen af – die dan wel autistisch moeten zijn.
    We kunnen ons inderdaad bezwaarlijk inbeelden dat ze een even kwiek imago zouden overhouden aan het omstuwd worden door een bende op en neer wippende ADHD'ers, of wild om zich heen provocerende ODD'ers, kinderen met *Oppositional Defiant Disorder*
  - Maar politiekers flirten niet alleen op de publieke bühne met autisten, ook in de intimiteit van hun kabinetten verzekeren ze zich van langsom meer van de goede diensten van hoogbegaafde autisten:
    - veel van hun *ghostwriters* noemen zichzelf autist
    - en Obama benoemde bv de autistische voorzitter van de grootste Amerikaanse vereniging voor autisme op de belangrijkste post van *the National Council on Disability*
- een politiek correcte autifilie dus …
  … maar die niet meer is dan een preliminair manoeuvre
  dat wordt gesuggereerd door het gemak waarmee politiekers, op onbewaakte momenten, toch ook weer op 'autisme' terugvallen als favoriet scheldwoord voor politieke tegenstanders die niet 'mee willen', die weigeren dezelfde 'taal' te spreken. Ik bespaar u een bloemlezing.
- Het belangrijkste is dat we hier een ambivalente logica aan het werk zien, waarvan te verwachten valt dat die alsmaar uitgesprokener zal worden:
  - omdat we de autisten die jullie allemaal in de grond een beetje zijn allemaal even graag zien, moet iedereen dezelfde eenduidige taal spreken …
  - … maar wie die niet wil spreken, die moet wel een echte, hatelijke autist zijn

de grootste eenduidigheid voor het grootste aantal autisten

- Politici omringen zich dus graag met autisten.
  En zouden het dan ook niet erg vinden mocht iedereen, zoals de universitaire psychologie dat wil, "een beetje autistisch" blijken te zijn.
- Want dan zou de maatschappij inderdaad radicaal hervormd kunnen worden
  dan zou men er eindelijk eens in slagen om het moderne, utilitaristische ideaal van "het grootste geluk voor het grootste aantal" te realiseren, maar dan onder de postmoderne vorm van "de grootste eenduidigheid voor het grootste aantal autisten"
  - Dat komt er in eerste instantie op neer dat een aantal 'taalhervormingen', die al die richting uitgingen, nu plots zeer sympathiek gemotiveerd én snel erdoor gedrukt kunnen worden – die zijn immers "in het belang van de autist en dus in het algemeen belang":
    - de 'administratieve vereenvoudiging'
      waartoe Van Quickenborne in 2005 opriep …
      … met zogenaamde Kafka-test
      - brengt in kaart welke administratieve rompslomp bv een wet met zich meebrengt
      - en moet tot vereenvoudiging van die wet leiden
    - het managementjargon als nieuw administratief taaltje
      dat men nu al een tijdje overal aan het doordrukken is
      cfr zwerm buzzwoorden 'competenties','kwaliteitszorg'
      - moet al wat iedereen doet, volledig transparant en dus evalueerbaar, zeg maar controleerbaar maken
      - daardoor wordt al wat niet binnen dat administratief taaltje te vatten valt, in elk geval al automatisch verdacht want oncontroleerbaar

- We moeten nu inderdaad vaststellen dat de noodzaak aan dat soort administratieve taal, van langsom meer gemotiveerd wordt vanuit 'het autisme van de burger',
  volgens het devies van "de grootste eenduidigheid voor het grootste aantal autisten"
  - in een directe afgeleide op de Kafka-test kunnen openbare organisaties, zoals gemeentebesturen, sedert 2005 ook een auti-test passeren – en daarmee het logo 'auti-vriendelijk' verdienen.
    Wat daarvoor nodig is?
    - 'concreter communiceren'
      en dat vergt slechts 'kleine aanpassingen', maar die de samenleving wel 'stukken duidelijker maken'
    - In de praktijk komt dat neer op
      - vereenvoudigde formulieren
      - én een jungle aan pictogrammen en reuzenuurwerken

      waartussen ambtenaren beaat zitten glimlachen.
  - Is dat de manier waarop we een auti-vriendelijk onderwijs moeten maken?
    Moet dus ook het onderwijs een auti-test passeren?
    ik kom daar meteen op terug

- Maar eerst rond ik dit politieke luik af …
  - … met de vraag of al die goedbedoelde auti-vriendelijkheid niet de weg plaveit naar een *brave new world*
    - waarin *autispeak* de officiële taal zal worden
    - en waarin een *languagepolice* jacht zal maken op al wie zich niet op stel en sprong tot die politiek correcte ideologie van ondubbelzinnigheid bekent of bekeert, op al wie in een of andere schemerzone net iets teveel genot uit een of andere vorm van dubbelzinnigheid puurt
  - deze politieke exploitatiemogelijkheid lijkt mij in elk geval een mogelijke reden waarom één bepaalde visie op autisme – als hersenbepaalde taalhandicap waaraan alleen met eenduidigheid tegemoet te komen valt – de laatste jaren zo gepromoot is kunnen worden.
    Dat dit effectief het geval is, heb ik zelf kunnen vaststellen. Ik heb inderdaad eens een heel jaar lang gevolgd wat er allemaal over autisme in onze kwaliteitskranten verscheen. Dat was 2007 – achteraf bekeken een sleuteljaar in de bewustmaking van 'het probleem van het autisme'. Sedertdien is dat autisme er alleen maar mediagenieker op geworden – wat ik dus alleen maar kan wijten aan de onverhoopte mogelijkheden die de ongebreidelde uitbreiding van dat autisme voor de verspreiding van een politiek correcte want exploiteerbare ondubbelzinnige taal biedt.
  - Nogmaals: ik twijfel niet aan de goede bedoelingen van de aanhangers van dit soort visie op autisme, maar vraag mij toch wel af waarom hun politiek 'succes' hen – met de onvergetelijke woorden van Gerard Reve – op geen enkele manier 'aandachtig en treurig stemt'…

Autisme en agressie

Dat politieke ideaal van “de grootste duidelijkheid voor het grootste aantal autisten” is dus geen uiting van autifilie.
Maar een boosaardige intentie hoeven we daar nu ook weer niet achter te zoeken.
Het gaat gewoon om een logica die haar eigen weg volgt.
En die onderweg heel graag het spookbeeld van ‘de onbeheersbaar wordende agressie’ in onze huidige samenleving evoceert. Bij de latente autisten, die we dus allemaal zijn, zou al die dubbelzinnigheid immers een onbeheersbare agressie losmaken. En dat is de uiteindelijke reden, zegt men, waarom alles zo snel mogelijk zo eenduidig mogelijk moet gemaakt worden.

We kunnen inderdaad vaststellen dat die agressie centraal staat in de *boom* die het autisme in 2007 in de media kende. Daarbij legde men toen vooral het accent op:

- de dreigende uitholling van de juridische notie van ‘toerekeningsvatbaarheid’
    - onder meer door de verschijning van een nieuw soort criminaliteit vanwege – vooral - ‘autistisch’ genoemde jongeren
    - Vlaams paradigma ter zake was toen Hans Van Themsche
- de zich opdringende hervorming van het onderwijs
    - onder meer vanuit het uit de hand lopende pesten van – vooral – ‘autistisch’ genoemde leerlingen
    - Vlaams paradigma ter zake was toen Ben X

vaak werd daarbij een ‘psychologisch’ verband geconstrueerd:

- om te beginnen lokt de autist agressie uit
  hij wordt door zijn medeleerlingen gepest
- en dan staat hij voor de keuze:
    - zijn eigen agressie tegen zichzelf keren
      hij verwondt zichzelf, of pleegt uiteindelijk zelfs zelfmoord
    - of alles ‘opkroppen’
      om later plots, uit het niets, als een tijdbom, te ‘ontploffen’

ik zal het hier tot slot enkel nog even hebben over die duistere rol van het autisme als factor van onderwijshervorming

Onderwijs voor het autisme

De autist voelt zich niet thuis in het gewoon onderwijs. Of liever: de andere leerlingen voelen dat die autist daar niet op zijn plaats zit. En dus pesten ze hem weg – omwille van zijn eigenaardigheid en eenzelvigheid, zijn gebrekkige communicatie en empathie, zijn onvermogen om met dubbelzinnigheid, hun dubbelzinnigheid, om te gaan

Bewustwording pesten van autisten
Ook dat pesten van autisten is een fenomeen waarvan men zich blijkbaar pas vanaf het gezegende jaar 2007 ten volle bewust is geworden – zij het niet zonder enige hulp van hogerhand.

- Een sleutelrol in die bewustwording speelt de film Ben X van Nic Balthazar. Film die gebaseerd is op het waargebeurd verhaal: een jongen met Asperger pleegde zelfmoord, omdat hij het niet langer aankon om op school gepest te worden.
- 2007 is ook het jaar waarin op youtube allerlei filmpjes begonnen te circuleren waarin kinderen gepest werden – die achteraf haast altijd als autistisch geïdentificeerd werden. En het jaar waarin, op het proces Van Themsche, even de kaart werd getrokken dat hij als kind, als nog niet onderkende Asperger, zelf ook zwaar gepest was geworden.
- Maar niet alleen op school bleek het autisme vanaf dat moment alsmaar meer en openlijker agressie uit te lokken. Ook in het gezin bleken autistische kinderen het mikpunt van ouderlijke agressie.
- En als er op het werk gepest werd, vond men ook bij dat slachtoffer al gauw autistische trekken.

Problematische plaats autist in het huidige onderwijs

- Ik ga nu niet beweren dat het gepest worden van de autist, of het uit de hand lopen van het pesten op school door de toename van het aantal autisten, het hoofdmotief zou geweest zijn voor de radicale onderwijshervorming die toenmalig minister van Onderwijs Frank Vandenbroucke in 2008 voorstelde. Maar dat lijkt daarin wel een rol gespeeld te hebben, als een symptoom dat structurele problemen bewust maakt.
- Vandenbroucke beschouwde die autist in elk geval als een echt probleem voor het traditionele onderscheid tussen Gewoon en Buitengewoon Onderwijs. Omdat de autist zijn plaats in het Buitengewoon Onderwijs niet vindt, bestempelde Vandenbroucke die zelfs als een *borderline*-geval: autisten bleken inderdaad maar al te vaak geparkeerd te worden in type 3, tussen kinderen met ernstige emotionele of gedragsproblemen, of in type 7, tussen gehoorgestoorde kinderen.

inclusie en leerzorg

dat *borderline* of 'onklasseerbaar' zijn van het autisme is dus expliciet een van de problemen waarop Vandenbroucke, in 2008, een radicaal antwoord wou bieden – met het zogenaamde 'leerzorgkader' en 'inclusief onderwijs'[4].

- leerzorg
  de klassieke 8 types Buitengewoon Onderwijs worden vervangen door 4 clusters van probleemtypes
  - klassieke leerstoornissen: dyslexie, dyscalculie, etc
  - klassieke fysieke handicap: visueel, auditief, etc
  - problemen vanuit nieuwe maatschappelijke situaties: scheiding ouders
  - problemen met 'sociale interactie' – waarbij expliciet verwezen wordt naar autisme, als 'sociale handicap'
- inclusie
  op elk van die vier clusters van problemen moet het Gewoon Onderwijs op 4 niveaus een antwoord proberen te bieden

voor de autist impliceren 'inclusie' en 'leerzorg' dat hij

- niet meer automatisch uit het gewone onderwijs wordt gedraineerd
  omdat hij zich daar niet kan aan aanpassen …
- zijn plaats in dat Gewoon Onderwijs moet kunnen vinden
  wat betekent dat het Gewoon Onderwijs zich aan de autist zal moeten aanpassen …

[4] http://www.inclusiefonderwijs.be/

dat Gewoon Onderwijs auti-vriendelijke zal heel wat aanpassingen vergen, op verschillende niveaus:

- de programma's zullen moeten aangepast worden
  - alles zou gestructureerder en eenduidiger moeten worden
  - maar dat zou, zo zegt men er meteen bij, ook de andere leerlingen alleen maar ten goede komen, omdat, u kent het refrein ondertussen, "we allemaal een beetje autistisch zijn"
- de leerkrachten zullen zich moeten aanpassen
  - zij moeten eenduidiger leren communiceren
  - daarin zouden ze wel ondersteund worden door 'auti-experts' – die merendeel zelf autist zijn
  - en er zou extra volk voor de specifieke begeleiding van al die neo-autisten komen wat inderdaad hoogdringend lijkt: in 2005 waren, in 2 jaar tijd, de begeleide autisten in gewone klassen van 400 tot 1300 gestegen; en in 2011 ging al 2/3 van de middelen van het Geïntegreerd Onderwijs naar begeleiding van autisten.
- maar ook de gewone leerlingen kunnen zich best nu al op dat auti-vriendelijk onderwijs voorbereiden
  - zo dirigeerde de overheid in 2008 hele klassen naar de film Ben X
  - en achteraf diende iedereen ook nog eens een inleefparcours af te leggen – dat moest toelaten om contact met 'de autist in zichzelf' te maken, om even aan den lijve te ervaren wat een hel het wel niet is om onophoudelijk door een *overload* aan al te complexe en dubbelzinnige prikkels gebombardeerd te worden.

Hoewel allemaal geruststellend bedoeld, heeft dat in het veld uiteindelijk eerder een averechts effect gehad. Men is er duidelijke niet gerust in, in de radicale hervorming van het onderwijs waartoe de auti-tsunami daar noopt.

- In september 2011 moest Onderwijsminister Pascal Smet dan ook vaststellen dat er geen draagvlak gevonden kon worden voor de hervorming van zijn illustere voorganger.
- En "gezien de hoogdringendheid van de problematiek van het autisme in het onderwijs", kon Smet dan ook niet veel anders – zo bekende hij – dan, voorlopig, nog maar eens een nieuw type aan het Buitengewoon Onderwijs toe te voegen: type 9 voor autismespectrumstoornissen (ASS) – dat tegen september 2013 zijn deuren zou moeten kunnen open zetten.

Met meteen een felle tegenreactie vanwege de universitaire psychologie – universitaire psychologie die achter Vandenbroucke's voorstel tot onderwijshervorming schuilging. Die vreest immers dat 'haar' hervorming daarmee wel eens definitief op de lange baan zou kunnen geschoven worden.
Waarbij die universitaire psychologie plots ook haar ware gezicht toont, als ze verrassend kwaad uithaalt naar de ouders van de autisten. Ik citeer "met al hun politiek gelobby bekomen die ouders enkel korte termijnoplossingen, zoals dat nieuwe type 9; en daarmee zwengelen ze ook nog eens de concurrentie om de schaarse middelen met andere benadeelde groepen, zoals allochtone jongeren, aan". De universitaire psychologie pleit er dus eerder voor om heel het Gewoon Onderwijs in functie van de noden van het autisme te hervormen dan om nog maar eens een nieuw type Buitengewoon Onderwijs voor dat autisme te creëren. Een eerste breuk tussen de 'universitaire psychologie' – die 'iedereen een beetje autistisch' wil maken – en de ongeduldig wordende 'moeders' van echt autistische kinderen?

À suivre.